

Önkéntesek és közösségi művelődés Franciaországban

A Közművelődés határok nélkül műhelykonferencia* előadása

A francia típusú ifjúsági és művelődési ház

Sokan talán majd meglepődnek, mennyire kritikus hangot ütök meg az ifjúsági és művelődési házakról beszélve. Tudniuk kell, hogy ezekre az intézményre úgy tekintek, mint szülőanyámra, és a szeretet jogán kritizálom – de nagyon komolyan veszem azt is, hogy megvédjem őket a méltatlan támadásoktól. Az ifjúsági és művelődési házak hálózatán belül kétfajta feladatkörrel rendelkezem. Egyfelől megyei szinten dolgozom, Rhône-Alpes régió Drôme és az Ardèche megyéiben, melyek 31 ifjúsági és művelődési háznak adnak otthont. Megyei szinten az önkéntesek képzésével és mentorálásukkal, segítségükkel foglalkozom. Hogy képet kapjanak a dolog nagyságrendjéről: ennek a 31 ifjúsági és művelődési háznak összesen 21 ezer tagja, 700 önkéntese, és 570 fizetett alkalmazottja van. A másik munkaterületem a nemzetközi kapcsolatok kiépítése, amivel regionális szinten foglalkozom. A Rhône-Alpes régióban összesen 243 ifjúsági és művelődési ház található.

Mit is takar az ifjúsági és művelődési ház kifejezés? A francia ifjúsági és művelődési ház voltaképpen egy egyesület, egy közhasznú, nonprofit tevékenységet folytató szervezet, amely az 1901-es törvény alapján működik. Ez a civil szervezet működtethet egy intézményt, ingatlant, önkormányzati és állami támogatásból, valamint saját bevételeiből, tagdíjakból. Az egyesület működését az alapszabály rögzíti, amit az egyesület tagjai fogadnak el, és mindnyájan tiszteletben tartják. Az alapszabály egyfajta alkotmány, amely rendelkezik az egyesület működéséről. Az egyesület létrejöttét a prefektúrán, az állami hatóságnál kell bejelenteni. Az egyesület alapításához minimum két fő szükséges: egy elnök, aki az egyesületet képviseli, és aki az egyesület értékeit, morálját jeleníti meg; valamint a kincstárnok, aki az egyesület gazdasági vezetéséért felelős. Fontos kiemelni, hogy az egyesület tagjai és vezetői önkéntesek. Jómagam fizetett szakember vagyok, de a főnököm önkéntesként végzi az egyesületi elnök munkát: Frédéric Prelle egyben annak az országos szövetségnek is az elnöke, amellyel a Nemzeti Művelődési Intézetnek együttműködési megállapodása van.

Franciaországban számos egyesület van: sportegyesületek, kulturális egyesületek, de olyan egyesületek is, amelyek egy-egy házat, társasházat tartanak fent és kezelnek. Még a politikai pártok is egyesületeknek minősülnek, hiszen ezek szintén az 1901-es törvény értelmében működnek. Az egyesületek mérete nagyon változó; vannak nagy, több ezres taglétszámmal rendelkező egyesületek, és vannak egy-két taggal rendelkező,

Brice Gourdol, Szöllösi Eszter és Varga-Sipos Andrea a tavaszi konferencián

* A Nemzeti Művelődési Intézet műhelykonferenciájának időpontja és helye: 2014. március 18., Budapest, Corvin tér 8. Budai Vigadó. Brice Gourdol előadását fordította: Szöllösi Eszter, a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa.

Drome megye értékei

épp egy-egy házat, vagy egy-egy intézményt kezelő egyesületek.

Az én hazámban annak a kérdésnek van különleges aktualitása, hogy a 18 év alatti fiatalokat hogyan lehetne jobban bevonni az egyesületi életbe és az egyesületi tagságba. Például hogyan lehetne elérni, hogy a 18 év alattiak is létrehozassanak egyesületet és egyesületi taggá váljanak? Franciaországban 2010 óta már a 16 éves – tehát kiskorúnak számító – fiatalok is létrehozhatnak, vezethetnek egyesületeket: persze nem rendelkeznek teljes egyesületi jogkörrel, például nem vásárolhatnak és adhatnak el ingatlant. 1999-től kezdődően az országos szövetségünk más közművelődési szerveződéssel együtt egy olyan projektet dolgozott ki, amelynek a lényege, hogy ma már lehetőség nyílik junior egyesületek létrehozására. Ezeket az egyesületeket – pontosabban egyesületekhez hasonló struktúrákat – 11 éves kortól hozhatják létre fiatalok, gyerekek. A junior egyesületek rendelkezhetnek bankszámlával, lehet biztosításuk és részesülhetnek állami támogatásban is. Viszont a junior egyesület kötelezettsége, hogy rendelkezzen egy szakember-támogatóval, aki folyamatosan mellettük áll.

A közművelődés Franciaországban a meglehetősen hosszú nevű „Ifjúság, Sport, Egyesületi élet, Közművelődés, Népművelődés Minisztériumához” tartozik. A minisztérium minden régióban rendelkezik egy-egy regionális igazgatósággal. A regionális igazgatóság alá tartozik a következő három terület: a fiatalok munkába állásának

segítése, az európai mobilitási programok, valamint az önkéntesek képzése. A minisztériumnak emellett vannak megyei képviselői, irodái is, melyek inkább a pályázati kiírásokkal foglalkoznak, illetőleg az iskolai tábortokat, az iskolai nyaralást ellenőrzik és felügyelik. Franciaországban kizárólag akkreditált egyesület részesülhet állami támogatásban. Az akkreditáció az állami támogatás igénybe vétele mellett lehetőséget ad arra, hogy az egyesületi tagok bizonyos adókedvezményben részesüljenek. Ahhoz, hogy egy egyesület megkapja az akkreditációt, meg kell felelni bizonyos feltételeknek. Ezek a következők: az egyesület demokratikus működésének a biztosítása, ami többek közt azt jelenti, hogy például egyvalaki nem töltheti be az elnöki tisztséget öt évnél hosszabb ideig egyfolytában. Feltétel az is, hogy a fiataloknak lehetőséget kell biztosítani az egyesület vezetésében való részvételre – például tilos az elnöki tiszttelöltséhez egy minimum életkort meghatározni. Ugyancsak elvárás, hogy az egyesület vezetésében arányosan legyen jelen a férfiak és a nők, valamint, hogy az egyesület mindenki számára nyitott legyen, és ne diszkriminálják senkinek a felvételét.

Az ifjúsági és művelődési házak franciaországi hálózatáról

Az ifjúsági és művelődési házak mozgalma 1948-ban született, a második világháború után. André Philip

indította el, gyakorlatilag a fiatal el-lenállók mozgalmából nőtte ki magát. Abból a megállapításból indultak ki a mozgalom megalapítói, hogy a XX. század elejének embere ugyan művelt és iskolázott volt, szakmát tanult ki és gyakorolta azt, sportolt – ennek ellenére mégis hatalomra segítette vagy eltúrta a diktatúrát. Tehát nem volt elég okosnak és műveltnak lenni, hiányzott a nyitott és kritikus szellem, a gondolkodás, a kritika, a dolgok megkérdőjelezésére, amit az oktatás nem adott meg. Ma az ifjúsági és művelődési házak mozgalmanak köszönhetően Franciaország-szerte 900 ilyen intézmény működik a mozgalom tagegyesületeként. Mind a 900 ház elfogad egy elvi nyilatkozatot. Az elvi nyilatkozatnak lényeges elemei a diszkriminációmentesség, a nyitottság, a véleménynyilvánítás és döntés szabadsága. Mindezek a gondolatok politikától és felekezettől mentesek. A 900 ifjúsági és művelődési ház közül vannak nagyobbak, akár négyezres taglétszámmal, és kisebbek száz-százötven fős tagsággal. A 900 ifjúsági és művelődési ház működésében természetesen vannak különbségek: például a Rhône-Alpes régióban az ifjúsági és művelődési házak igazgatóját a régió vezetése toborozza és nevezi ki. Az igazgató foglalkoztatója ezáltal nem maga az intézmény, hanem a regionális szövetség. Ez azért fontos, mert így látjuk biztosítva, hogy az adott vezető a régió érdekeit és a koncepcióját fogja képviselni, függetlenül mindenfajta helyi befolyástól.

Beszéltem arról, hogy két vonalon dolgozom szakemberként, de még nem beszéltem az önkéntes tevékenységemről. Az ifjúsági és művelődési házakkal való kapcsolatomban több évtizedes, gyakorlatilag gyermekkorom óta járok ilyen intézménybe, és ugyanilyen régóta vagyok tag. A szüleim e tekintetben példát mutattak, ők is ifjúsági és művelődési ház tagok voltak. Ifjúkoromban választhattam a zene és a sport közül: én a zenét választottam, hogy a lányoknak imponáljak. Viszont ha már zenéltem, akkor fel is szerettem volna lépni. A barátaimmal alapítottunk egy öttagú együttest – olyan 12-13 évesek lehettünk – és kitaláltuk, hogy adjunk egy koncertet a falunkban, úgyhogy fölléptünk az ifjúsági és művelődési házban. Így kerültem az if-

Ifjúsági ház Portes-les-Valence-ben

júsági és művelődési házak vonzásába: később már nemcsak koncerteztem, hanem számos, a települést érintő projektben is részt vettem (például karitatív gyűjtésekben) –a kezdeményezésekben önkéntesek és szakemberek egyaránt kísérték, támogattak minket.

2006 és 2009 között tagja voltam a Francia Fiatalok Országos Tanácsának. Van egy egyesületem, amit a barátaimmal hoztunk létre, ebben dolgozom önkéntesként. Az egyesületünk négy alkalmazottat foglalkoztat a helyi koncertterem menedzselésére. Eredeti szakmám és végzettségem szerint reklámszakember vagyok, tehát a jelenlegi munkámhoz az alapot az önkéntes tevékenységem adta meg: sokkal többet tanultam az önkéntes munkámból, mint az iskolapadban valaha is! Szoktam mondani, hogy a népművelés rendezte el az életemet. Az önkéntes tapasztalatnak köszönhetően megszereztem egy felsőfokú diplomát egyesületi menedzsment témában. Franciaországban ugyanis van arra lehetőség, hogy anélkül, hogy valaki kijárná az egyetemet, ha egy bizonyos területen megfelelő évi tapasztalattal rendelkezik, akkor érvényesítheti a megszerzett munkatapasztalatát oly módon, hogy összegzi azt egy portfólióban, majd egy bizottság előtt is számot ad a tudásáról. Ha sikerül helytállnia, megkapja a diplomát az érintett területen.

Önkéntesek egyesületi keretben

Essék most szó azokról az önkéntesekről, akik egyesületi keretekben működnek, egyesületekkel dolgoznak együtt – nem összetévesztendőek

azokkal, akik mindenfajta keretek nélkül csak egy jó ügyhöz járulnak hozzá spontán módon. Ki is az önkéntes? Az önkéntes egy olyan személy, aki elköteleződik egy ügy iránt, anélkül, hogy ezért a munkájáért, tevékenységéért bármilyen fizetést is kapna. Nem ismerem a magyar megfelelőjét a francia önkéntes szónak, de a francia szó a latin *benevolens*-ből származik, ami jóakaratot, jó szándékot jelent. Ezáltal az önkéntest jelölő francia *bénévoles* szó azt jelenti: jóakarátú, jó szándékú személy. A francia jog nem definiálja az önkéntes tevékenységet, viszont a francia Gazdasági Tanács kiadott erre nézve egy bizonyos meghatározást: eszerint az önkéntes egy olyan személy, aki önként köteleződik el, fizetség nélkül tesz valamit másokért, munkaidején kívül, de nem is abban az időben, amit a családra kéne fordítani – végeredményben egy köztes harmadik időt szán erre. Az önkéntes jogilag nincs alárendelve senkinek, akkor kapcsolódik be a projektbe és akkor hagyja el, amikor neki tetszik; az elköteleződését azonban bizonyítani kell.

Pár adatot szeretnék mondani egy független szervezet felmérésére épülő, 2013. decemberi tanulmány alapján. A felmérést az illetékes minisztérium – Sport, Ifjúsági, Egyesületi élet és Népművelődési Minisztérium – rendelte el. Franciaország 66 milliós lakosság számára 1,3 millió különböző tevékenységgel bíró egyesület jut, és 20 millióan végeznek önkéntes munkát. A 20 millió önkéntesnek csak a 12,7%-a köteleződik el egyesületekben, a többiek más formában végeznek önkéntes munkát. 2010-2013 között az önkéntesek a száma 14%-kal nőtt országos szinten – viszont ebből a 14%-ból csak 1-2% érinti az egyesü-

letekben elköteleződő önkénteseket, az egyéb területen tevékenykedő önkéntesek tekintetében sokkal nagyobb arányú volt a növekedés. A nem egyesületekhez kötődő önkénteseket úgy kell elképzelni, hogy például spontán, egyszeri alkalommal részt vesznek egy önkormányzat szervezte rendezvény körüli munkákban, vagy iparosok, mezőgazdászok informális módon, alkalmyszerűen összefognak egy közös cél érdekében. Nem mondhatjuk azt tehát, hogy Franciaországban az önkéntesség krízisét élné, viszont tagadhatatlan, hogy megváltozott az önkéntesség formája. Az általunk működtetett ifjúsági és művelődési házak hálózata tradicionálisan önkéntesekkel dolgozik, de ma már kénytelen megkérdőjelezni az önkéntesekhez való hozzáállását, és talán új megközelítést kéne kitalálnia. Másként fogadni, másként foglalkozni, másként képezni az önkénteseinket. Elmondhatjuk, hogy a francia férfiak 25%-a tagja valamilyen egyesületnek, a nőknél ez az arány 24%. Az egyesületi keretek között dolgozó francia önkéntesek 12%-a kötődik az ifjúsági és művelődési házakhoz, azaz ifjúsági és népművelődési egyesületekhez.

Az önkéntesség egyéb dimenziói Franciaországban

Szeretnék beszélni az önkéntesség egyéb aspektusáról is. A 25 év alatti fiatalok számára 2008 óta biztosítják az úgynevezett állami önkéntes szolgálat lehetőségét. Ezek a pályakezdő, többnyire munkanélküli fiatalok elmehetnek egy egyesülethez dolgozni, segíteni, amiért természetesen nem kapnak fizetést, csak egy fix összegű, havonta 500 eurós állami támogatást. A fiatalok munkaszerződés nélkül, munkahelyi hierarchián kívül dolgoznak ezért a pénzért az egyesületnek. Az állam által támogatott önkéntes társadalmi szolgálat bizonyos feltételekhez van kötve, hiszen például egy ilyen fiatal nem végezhet mondjuk adminisztratív munkát. Mindenképpen emberekkel kell foglalkoznia és a társadalom javára fordítani a munkáját. Ilyen társadalmi munkát végző fiatalok vállalnak töb-

bek között iskolai korrepetálást, kisdíjak kísérését, segítségét, vagy mozgáskorlátozott fiatalok támogatását.

Franciaországban sajnos elég nagy a 25 év alatti munkanélkülieknek az aránya, éppen ezért a fiatalok gyakran nem elköteleződésből, önzetlenül élnek az állam által fölajánlott lehetőséggel, hanem azért, mert mégiscsak jobb havi 500 eurót keresni, mint munkanélküli segélyen tengődni, ami mindössze 250-300 eurót jelent havonta.

Az önkéntesség a társadalom élesztője

Hogyan lehet az önkéntesség a társadalom élesztője, és miért fontos, hogy az állam támogassa az önkéntesek elköteleződését? Említettem, hogy jómagam is olyan diplomával rendelkezem, amit a munkatapasztalatom alapján kaptam meg. Most már Franciaországban az egyetemek elismerik az önkéntesség által szerzett munkatapasztalatot. Tehát, ha például valaki föl tudja mutatni, hogy bizonyos időn keresztül egy egyesületben kincstárnoki pozíciót töltött be, és ezalatt megtanulta gyakorlatban, hogyan kell könyvelni, akkor megkaphatja a könyvelői diplomát.

Ebben a folyamatban azért is különösen fontos az egyesület szerepe, mert általuk el lehet kerülni, hogy valaki csak a tapasztalat megszerzéséért – meggyőződés nélkül – vállaljon egy bizonyos funkciót, abban bízva, hogy így elkerülheti az iskolapadot. Jómagam, mielőtt megkaptam volna az egyetemi tanulmányok nélkül szerzett diplomámat, kerek tíz évig voltam önkéntes. Az elkötelezettségemhez nem férhetett kétség, emellett százoldalas munkában mutattam be az évtized alatt elsajátított tapasztalataimat és ismereteimet, a bizottság pedig ezt a teljesítményt ismerte el a diplomával.

Fontos tehát, hogy ha valaki így szeretné megszerezni az önkéntesség területén megszerzett szakmai tudásához a papírt, akkor a tetteit ne pusztán az ambíció mozgassa, hanem komoly elköteleződés is legyen a háttérben.

Amikor az országos ifjúsági tanácsnak voltam a tagja, kidolgoztunk egy ötletet az úgynevezett önkéntes útlevele bevezetésére. Ebben az útlevele-

ben az adott egyesületnek konkrétan vezetnie kell, hogy az általuk fogadott személy milyen önkéntes munkában vett részt, és ezáltal milyen tapasztalattal, tudással gazdagodott. Az ötletet akkoriban a munkáltatók szakszervezete elé vittük megvitatásra, hogy vajon elismernék-e, ha valaki munkavállalóként előállna egy ilyen útlevelel. Franciaországban sajnos a mai napig nincs elterjedve egy ilyen egységes, általánosan használt önkéntes útlevelel, jóllehet vannak javaslatok a minisztériumtól, a fiataloktól, egyéb ifjúsági egyesületektől a dokumentumra.

Azért neveznék útlevelelnek, mert ebben a dokumentumban pecsét-szerűen igazolnák az egyesületek az ott elvégzett önkéntes tevékenységet, éppúgy, mint ahogy egy útlevelel a vízumot szokás bepecsételni. Európában már létezik a Youth Pass: az európai ifjúsági önkéntes szolgálatot végzett fiatalok a munkájukról egy európai jogosítványt, útlevelet kapnak – ezt az ifjúsági igazolványt minden együttműködő országban elismerik a kontinensen. Valami ehhez hasonló dokumentumot szeretnénk meghonosítani Franciaországban is.

Az önkénteseknek a munkájukhoz kötődő költségeiknek egy részét megtérítjük: például, ha valaki önkéntesként utazik messzire az autójával, akkor a megtett kilométereknek egy részét megtérítjük. Van egy törvényünk, a híres francia humoristáról elnevezett '88-as Coluche-törvény, ami kimondja, hogy az egyesületeknek tett adományok 60%-át le lehet írni az adóból. Egy egyszerű példát nézve: ha 100 eurót adományozok egy egyesületnek, akkor az adóból 60 eurót tudok jóváírni. Az egyesületeknek tett adomány nem feltétlenül pénzben értendő. Vegyünk egy egyszerű példát: önkéntesként gyerekeket viszek focimeccsre a saját autómmal, a megtett kilométerek pedig az üzemanyag-költség miatt pénzbe kerülnek. Amennyiben egy tehetős egyesületnél önkénteskedek, a benzinpénzt teljes egészében megtéríti a szervezet. Viszont ha egy szegény egyesületnél dolgozom, ők nem tudják kifizetni a költségeimet – ellenben írnak nekem egy nyilatkozatot arról, hogy pontosan hány kilométert milyen célból tettem meg, és ez mennyibe került ne-

kem (erre nézve is van egy átszámítási rendszer). Az így előállt összeg 60%-át az igazolás birtokában év végén le tudom írni az adóból. A gyerekek szállítását tehát adománynak minősít.

Az egyesületek más módon hasznosítani tudják az önkéntesek munkáját. Például nagyon sok olyan projekt van, ahol önerőt kell biztosítani a részvételhez – csak hogy nem minden egyesület tud felmutatni konkrét, pénzbeni önerőt! Helyette azonban tud számolni az önkéntesek munkájával, ami a pályázati könyvelésbe, illetőleg a költségvetésbe minimálbérrel számolva kerülhet bele. Az a munkabér, ami az így kiszámolt munkaidő után járna, önerőként jelenik meg majd a projektben. Azt azért tegyük hozzá, hogy sajnos a most kiadott, új európai ifjúsági mobilitási programban – az Erasmus+-ban – az önkéntes munka nem számolható el önerőként.

Képzett önkéntesek?

Kanyarodjunk vissza egy gondolat erejéig a 2013. decemberi tanulmányhoz: ennek alapján válik világossá, hogy az önkéntes elköteleződésnek milyen kerékkötői vannak. A közvélemény-kutatásban négy olyan tényezőt soroltak fel a megkérdezett franciák, melyek az önkéntes munka vállalása elé akadályként gördülnek. A négy fékezőerő közül az első az időhiány. Ez persze nem valódi kifogás, hiszen a gyakorló önkéntesek sem időmilliomosok; nekik is kevés a szabadidejük, mégis megpróbálnak vele gazdálkodni az önkéntes munka javára. A másik fő ok az önkéntes munkától való tartózkodásra az információ vagy a figyelem hiánya: „senki nem hívta fel rá a figyel-

Brice Gourdol Portes-les-Valence-i önkéntessel

memet, senki nem javasolta” – menetetőztek a megkérdezettek. A harmadik legtöbbet említett akadálynak a prioritásokat vehetjük: a fontossági sorrendben előrébb van például a család, a munka vagy a szórakozás. A legérdekesebb fékezőerő, amivel érdemes mélyebben foglalkozni, a képesség- vagy tudáshiányra hivatkozás. A kutatásban részt vevők 8%-a mondta, hogy nem érzi magát késznek az önkéntes-ségre, mert nincs meg az a speciális tudása és tapasztalata, ami szerinte az önkéntességhez szükséges.

Ennek kapcsán szót kell ejteni arról, hogy miért is foglalkozik az ifjúsági és művelődési házak francia szövetsége az önkéntesek képzésével. Az egyik fő ok az említett kutatás tanulsága, miszerint a francia emberek 8%-a véli azt magáról, hogy nincs meg a kompetenciája, képessége arra, hogy jó önkéntes legyen – tehát erre meg kell őket tanítani, hogy kedvet kapjanak az önkéntes munkához. A másik ok, hogy ma már igazság szerint tényleg komplikált dolog az önkénteskedés. Korábban egy önkéntes egyesületi elnöknek elég volt az adott szervezet vállalt céljait magáénak vallania és hangoztatnia. Ma viszont már tudni kell tárgyalni, lobbizni, érteni egy kicsit a marketinghez, egyáltalán, tudni kell menedzselni az egyesületet. Tehát vannak ismeretek és kompetenciák, melyeket valóban el kell sajátítani az önkéntes munkához.

Az önkéntes képzés másik apropója az együttműködések sokfélesége és magának az önkéntességnek a változásai. Az ifjúsági és művelődési házakban és más egyesületekben nem kizárólag önkéntesek dolgoznak, hanem fizetett szakemberek, animátorok, szervezők, népművelők és mások – a velük való kooperációt is tanulni kell. Amikor 10 évvel ezelőtt voltam önkéntes, egész másképp dolgoztam az egyesülettel, mint most. Az, hogy valaki történetesen akár egy-két évtizede is önkéntes, még nem jelenti feltétlenül azt, hogy ettől jól megállja a helyét. Nagyon fontos, hogy az önkéntesnek is változzon, haladjon a korrallal, találja meg az új lehetőségeket és tudjon is élni velük. Az utolsó érvünk arra, hogy igenis foglalkozni kell az önkéntes folyamatos képzésével, az élethossziglan való tanulás és a tanítás, mely az ifjúsági és művelődési házak

egyik alap gondolata. Márpedig az önkéntesek képzése is az élethosszig való tanulás támogatásának egyik formája.

A gyakorlatban az önkéntesek képzése négy szinten szerveződik meg. Egyes képzéseket az állam, azaz a minisztérium szervez. Vannak – megyei, regionális vagy települési – önkormányzatok által szervezett képzések. Léteznek kimondottan ilyen képzéseket szervező vállalkozások, szervezetek. Végül a negyedik formája az önkéntes képzésnek, ami minket érint, a belső képzés, ami a hálózaton belül, a rendszeren belül, az egyesületen belül valósul meg.

Az önkéntesek továbbképzésére állami forrás is kínálkozik. 2009-ben jött létre az egyesületek fejlesztését szolgáló állami alap, melynek célja az ifjúsági és a közművelődési egyesületek önkénteseinek képzése. Egy támogatott képzési nap 6 tanórával jár, minimum 8 részvevővel: erre az állam 700 eurót biztosít. Drôme és az Ardèche megyében például szervezünk képzést önkénteseknek: a tanórák során megismertetjük őket a munkajoggal, a kommunikációval, a könyveléssel, az egyesületi alapszabály írásával. Régiós szinten (a két megye ugyanahhoz a régióhoz tartozik) majdnem 500 ezer eurós költségvetése van a képzésnek, országos szinten pedig 180 ezer önkéntest tudunk évente képezni állami támogatással. A probléma ott jelentkezik, hogy akik ilyen képzéseket biztosítanak, azok pontosan tisztában vannak a támogatás összegével: tegyük fel, szeretnék egy napot rászánni arra, hogy megtanítsam az önkénteseimet a könyvelésre – csak hogy a szakember, akitől árajánlatot kérek rá, nagyon jól tudja, hogy 700 euró a napidíj, így aztán az ajánlata ennyire fog szólni.

Az állami szint után nézzük, milyen támogatások léteznek az önkéntesek továbbképzésére Franciaországban régiós szinten. Minden régió bír egy támogatási alappal, melybe az adott régió ifjúsági és közművelődési egyesületei befizetnek egy bizonyos összeget kvótás rendszerben. Az adott egyesület által befizetendő összeget aszerint határozzák meg, hogy mennyi önkéntessel dolgozik együtt. A befizetésekből összegyűjtött pénzt a régió megduplázza, és ebből az alpból oldják meg a következő évben a továbbképzések finanszírozását. Az alpból való részesedés egyfajta kölcsönösségi elv szerint megy: például ha az egyik szervezet a többihez képest magasabb támogatást kap, akkor a következő évben annyival kevesebb jut neki. Létezik egy országos alap is: minden fizetésből levonásra kerül egy bizonyos összeg, ami az illető továbbképzését szolgálja. Amennyiben a munkavállaló már elég hosszú ideje van munkaviszonyban, akkor valószínűleg sok pénz gyűlt össze ezen a bizonyos, továbbképzésre szolgáló számlán, és ebből finanszírozni lehet egy választott tanulmányt. A képzés szabadon választható, nem kötelező szakmába vágó, vagy az adott munkához kapcsolódó tanulmányokat folytatni ebből a pénzből.

Ezen a ponton kerül képbe az önkéntesség: a francia munkatörvénykönyv kimondja, hogy ha valaki önkéntesként dolgozik a foglalkozásától eltérő területen, akkor ez a képzési alap finanszírozhat neki egy olyan továbbképzést, ami az önkéntes munkájában segíti. Ha tehát animátor vagyok az ifjúsági és művelődési házakban, de önkéntesként fociedzéseket tartok gyerekeknek, és álmodom egy fociedzői diploma, akkor felhasználhatom a

„Rókafül Fesztivál”

La Voulte ifjúsági háza

fizetéséből levont összegből össze-
gyűlt alapot annak megszerzésére.

A negyedik szint a belső, hálóza-
ton belüli képzés. Ismét életből hozott
példával illusztrálva a folyamatot: az
egyesületünk kincstárnoka egy igazi
szakember, képzéssel rendelkező
könyvelő – őt nagyon boldoggá teszi,
ha ezt a tudását mással megoszthatja.
Ennek ismeretében a hálózaton belül
szervezünk egy könyvelői továbbkép-
zést, aminek lényegében nincsenek
költségei, hiszen az önkéntesünk tartja.

Végül ejtenék pár szót arról, hogy
véleményem és tapasztalataim szerint
milyen kritériumai vannak egy jó kép-
zésnek. A legfontosabb, hogy a kép-
zést az önkéntesek igényeihez és lehe-
tőségeihez igazítsuk. Egy hétköznapra,
napközbeni időpontra meghirdetett
képzésre szinte biztosan alig jönnek el,
mert a legtöbb önkéntes ilyenkor dol-
gozik: helyette hétvégére vagy az esti
órákra érdemes időzíteni a kurzust.
Semmiképpen se essünk túlzásokba,
egy hosszúnak és fárasztónak ígérkező
képzés riasztóan hathat: gondolkod-
junk egy- vagy kétnapos, hétvégi kép-
zésekben. Ne feszítsük túl a húrt: az
önkéntesek magánéletére is legyünk
tekintettel. Lényeges, hogy a képzés
az önkéntes számára ne járjon anyagi
teherrel: meg kell oldani a szállást és
utaztatást, vagy ezek költségeinek té-
rítését. Figyeljünk arra, hogy a képzés
célközönsége erősen heterogén. Egyes
képzési területeken ez nem jelent
problémát, de volt már olyan kurzus-
unk – pont az említett könyvelői to-
vábbképzés – ahol egymás mellett ült
az atomerőmű-igazgató és a munkanélküli.
Ennél a képzésnél különösen fontos volt,
hogy tekintetbe vegyünk, hogy a csoportban van,
aki komoly tudományos előélettel rendelkezik,

más pedig abszolút képzetlen. Elen-
gedhetetlen a megfelelő pedagógiai
módszer megválasztása: nem szabad
elfelejteni, hogy felnőttekről van szó,
akik lehet, hogy már fáradtak, főleg,
ha este folyik a képzés. Emellett ha-
tékonyak kell lenni, hogy rövid idő
alatt a maximális tudást sikerüljön át-
adni nekik. Törekedni kell annak elke-
rülésére, hogy a résztvevők passzívan
üljenek a képzésen, kapjon mindenki
szót, vonódjanak be a csoporttagok és
legyenek aktív résztvevői a képzésnek.
A létszám is meghatározó: egy ilyen
képzésen maximum 8-12 fő tud egy-
szerre részt venni ahhoz, hogy való-
ban hatékony lehessen.

Mi szükséges még egy önkéntes
képzés sikeréhez? A válasz talán nem
túl tudományos, de kézenfekvő: a jó
hangulat! A magunk részéről általában

Un bénévolé de France

Pour déléguer des missions à des départements en y créant de nouveaux em-
plois, en janvier 2014 l'Institut National de la Culture a créé des centres de com-
pétence dans des villes de province. C'est ainsi qu'à Békéscsaba (ville de 70 000
habitants à 200 km de Sud-Est de Budapest) on a créé le Centre National pour le
Bénévolat avec pour mission de promouvoir le bénévolat, former des bénévoles
et élaborer un programme de formation. Comme il s'agit d'une mission jusqu'ici
peu connue en Hongrie, on aurait voulu épuiser et s'enrichir de bonnes pratiques.
C'est ainsi qu'en mars dernier le Centre a convoqué une conférence à Budapest à
laquelle on a invité un représentant de la CMJCF. C'était Brice Gourdol, chargé
de mission territoriale Drôme-Ardèche et de mission transversale internationale.
Comme il nous en a témoigné, il était non seulement un professionnel par ex-
cellence, mais aussi un bénévolé tout engagé depuis sa jeunesse. Dans son inter-
vention il nous a expliqué le rôle des bénévoles dans le fonctionnement des MJC,
mais le meilleur témoignage c'était lui-même, sa personnalité ouverte, sincère
et toute souriante, ainsi que ses expériences personnelles qu'il a partagées avec
nous. On espère que l'échange continue !

BRICE GOURDOL népművelő, önkéntes, a franciaországi Drôme és Ardèche megyei önkor-
mányzatok megbízásából e két megyében látja el a térségi animációt, valamint a nemzetközi
kapcsolatrendszer kiépítésén dolgozik. A Nemzeti Művelődési Intézet francia partnerszerve-
zetének, a Franciaországi Ifjúsági és Művelődési Házak Országos Szövetségének képviselője.